

AANGETEKEND
College van Burgemeester en
wethouders
van de gemeente Eemsmond
Postbus 11
9980 AA UITHUIZEN

Ons kenmerk: 06-33-GS
Onderwerp: **MER Glastuinbouwgebied Eemshaven
Voorontwerp-Bestemmingsplan
Glastuinbouwgebied Eemsmond**

Groningen, 3 maart 2006

Geacht College,

Hierbij geven de Milieufederatie Groningen, de Waddenvereniging en de stichting Natuur en Landschap Eemsmond e.o. een gezamenlijk reactie op het ter visie liggende MER Glastuinbouwgebied Eemshaven en het Voorontwerp-Bestemmingsplan Glastuinbouwgebied Eemsmond.

De inplaatsing van ruim 400 ha bruto glastuinbouw in een nu nog open gebied zal een grote aanslag betekenen op de landschappelijke kwaliteit en zal mogelijk leiden tot te hoge lichtemissies. Mede om die reden is het van belang om 1) nog eens goed tegen het licht te houden of er eigenlijk wel behoefte bestaat aan realisering van het project, en 2) wat bij realisering nu eigenlijk de economische meerwaarde - in termen van werkgelegenheid - van het project zal zijn. Immers, duidelijk is wat er verloren gaat, maar wat krijgen we er eigenlijk voor terug?

Wij verzoeken u in deze reactie, gezien de grote gevolgen voor de landschappelijke kwaliteit, de mogelijke lichtemissies, de economische onzekerheden, het ontbreken van een locatie-MER en het ontbreken van een herstructureringsopgave, het Bestemmingsplan Glastuinbouw Eemsmond vooralsnog niet in procedure te brengen. Wij bepleiten in deze reactie dat in een aparte locatie-MER alsnog locatie-alternatieven worden onderzocht, een herstructureringsopgave wordt uitgewerkt en het nu voorliggende MER wordt aangevuld. Daarna zou een nieuwe afweging kunnen worden gemaakt. Indien u echter toch voornemens bent nu al het bestemmingsplan in procedure te brengen, verzoeken wij u de toegestane verhoging van de lichtimmissie op de rand van de Waddenzee aan te scherpen tot het verplicht toepassen van een bovenscherm met een minimale lichtemissie-reductie van 99%.

In deze reactie komen achtereenvolgens aan de orde.

- 1 Glastuinbouwlocatie-behoefte;
- 2 Werkgelegenheid;
- 3 Opstellen locatie-MER gewenst;
- 4 MER Glastuinbouwgebied Eemshaven;
- 5 Voorontwerp Bestemmingplan Glastuinbouwgebied Eemsmond.

1. Glastuinbouwlocatie-behoefte

De beoogde ontwikkeling van ruim 400 ha bruto glastuinbouwlocatie suggereert dat er een grote behoefte bestaat aan nieuwe glastuinbouwlocaties. De vraag is of dat wel het geval is. In februari 2006 is het rapport "Uitbreiding glastuinbouw Bergerden noodzakelijk?" uitgebracht. Ter informatie zenden wij u dat rapport hierbij. Het rapport is opgesteld door het LEI Wageningen UR. In het LEI-rapport wordt geconcludeerd dat het areaal netto glas in Nederland in de afgelopen 5 jaar stabiel is

gebleven (10.500 ha). Tot 2015 wordt een voorzichtige toename verwacht van circa 1.000 ha tot 11.500 ha. De prognosticeerde areaaluitbreiding van de in de Nota Ruimte opgenomen Landbouwontwikkelingsgebieden (LOG's) (1848-1895 ha) is volgens het LEI bijna tweemaal zo groot als de verwachte areaaltoename.

Zoals bekend behoort de beoogde locatie bij de Eemshaven niet tot de in de Nota Ruimte opgenomen LOG's. Verwacht mag daarom worden dat als de beoogde areaaluitbreiding van de LOG's al veel groter is dan de werkelijke behoefte, de ontwikkeling van een locatie die niet in de Nota Ruimte is opgenomen, buitengewoon moeilijk zal verlopen. Er zal simpelweg geen directe behoefte zijn aan een dergelijke locatie. Dat klemt des te mee doordat de Eemshavenlocatie ver weg is gelegen van de bestaande glastuinbouw-infrastructuur (kenniscentra, veiling etc.). In onze uitgave "Nieuwsbrief over de geplande kassen in de Oostpolder bij Oudeschip/Eemshaven (mei 2005)" zijn wij hierop al uitgebreid ingegaan. In die uitgave hebben wij ook al gewezen op de stagnerende ontwikkeling van de Groninger glastuinbouwlocaties in Hoogezand-Sappemeer en Zuidbroek. Ter informatie zenden wij u nogmaals onze Nieuwsbrief van mei 2005.

Wij concluderen dat niet is gebleken dat er sprake is van een zodanige behoefte aan extra ha's glastuinbouw dat de ontwikkeling van een locatie nabij de Eemshaven een kansrijke optie is. Wij verzoeken u hieraan in het MER alsnog aandacht te besteden.

2. Werkgelegenheid

Een van de overwegingen om een nieuwe glastuinbouwlocatie te realiseren is de verwachte toename van de werkgelegenheid. In het door uw College gehanteerde PPO-rapport 'Glastuinbouw in de Eemsmond effecten op de werkgelegenheid' is voor 230 ha netto glastuinbouw uitgegaan van een werkgelegenheid in de zomer van 2000 mensen en in de maanden januari en februari van 900 mensen. Gemiddeld zou er sprake zijn van 1380 manjaar. In het bovengenoemde LEI-rapport "Uitbreiding glastuinbouw Bergerden noodzakelijk?" wordt voor de glastuinbouw in het jaar 2015 er van uitgegaan dat de totale werkgelegenheid met ca. 6 % zal afnemen t.o.v. de huidige situatie. Wat betreft de groente-glastuinbouw verwacht het LEI in 2015 een werkgelegenheid van 2,8 aje (ondernemer, gezin en vreemde arbeid) per ha. Voor 230 ha netto glasareaal zou dit een werkgelegenheid opleveren van 644 manjaren. Minder dan de helft dus van de in het PPO-rapport gepresenteerde cijfers. Wij wijzen er op dat het LEI een gerenommeerd landbouwonderzoek-instituut is. Wij hebben daarom geen reden om de door het LEI ingeschatte werkgelegenheidscijfers op voorhand in twijfel te trekken.

Daarnaast is het algemeen bekend dat in Nederland een belangrijk deel van de arbeidskrachten in de glastuinbouw afkomstig is uit andere EU-lidstaten. Gezien de op korte termijn op stapel staande verruiming van de mogelijkheden voor werknemers uit de nieuwe EU-lidstaten in Midden- en Oost-Europa om in Nederland werkemplooi te zoeken, is het niet irreëel te veronderstellen dat een groot deel van de toekomstige arbeidskrachten in het glastuinbouwgebied Eemsmond uit die landen afkomstig zal zijn. Dat betekent dat het nog maar de vraag zal zijn of de kassen wel een substantiële bijdrage zullen leveren aan het terugdringen van de werkloosheid van met name lager opgeleiden in Noord-Groningen. Wij verzoeken u aan deze aspecten in het MER aandacht te besteden.

Op 13 januari 2005 zonden wij u een afschrift van een schrijven aan de Statencommissie Economie en Mobiliteit met als bijlage de notitie "Opmerkingen bij het PPO-rapport 'Glastuinbouw in de gemeente Eemsmond'" van Dr. D. Strijker van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de RUG. In die brief haalden wij een passage aan uit de notitie van Dr. Strijker waarin hij stelde dat door realisering van het glastuinbouwgebied in Eemsmond er concurrentie zal plaatsvinden met andere – te ontwikkelen - noordelijke glastuinbouwlocaties. De toename van de noordelijke werkgelegenheid zal daarmee lager uitvallen dan in het PPO-rapport wordt gesuggereerd. Strijker concludeert dat de mogelijke komst van een glastuinbouwlocatie in Eemsmond er toe zal leiden dat de noordelijke glastuinbouw-structuur wordt verzwakt. Wellicht ten overvloede zenden wij u hierbij opnieuw een exemplaar.

Wij zijn hierboven al ingegaan op de ontwikkeling van de Groninger glastuinbouwlocaties in Hoogezand-Sappemeer en Zuidbroek. Realisering van een glastuinbouwlocatie nabij de Eemshaven

kan er toe leiden dat een mogelijke toename van werkgelegenheid in Hoogezand-Sappemeer en Zuidbroek teniet wordt gedaan. Op provinciale schaal bezien is er daarmee een risico dat de ontwikkeling van de Eemshavenlocatie niet zal leiden tot een groei van de totale provinciale werkgelegenheid in de glastuinbouw t.o.v. de autonome werkgelegenheidsontwikkeling in de glastuinbouw. Wij verzoeken u in het MER aan deze aspecten alsnog aandacht te besteden.

3. Opstellen locatie-MER gewenst

Het nu voorliggende MER betreft een inrichtings-MER. Wij zijn echter van mening dat alsnog een locatie-MER moet worden uitgevoerd. Een locatie-MER kan immers inzicht bieden in het verschil in milieugevolgen tussen verschillende locaties. Op zich zou het nu eveneens ter visie liggende SMB-POP II kunnen voldoen aan onze wens om een locatie-MER uit te voeren. In het SMB-POP II zijn echter geen andere locatiealternatieven in beschouwing genomen. Als reden daartoe is in het SMB-POP II aangegeven: “de gunstige ligging van de locatie ten opzichte van de Eemshaven en de Eemscentrale (gebruik restwarmte en CO₂), de ontsluiting over weg en water en de behoefte vanuit de sector aan locaties die het mogelijk maken mega-bedrijven op te zetten maken deze locatie tot een logische keuze voor glastuinbouw ten opzichte van andere locaties in het noorden van Groningen, zowel vanuit economisch als milieuoogpunt”. Daarbij wordt in het SMB-POP II nog eens benadrukt dat een duurzame inrichting goed mogelijk is, “naast gebruik van restwarmte is het er mogelijk warmteopslag toe te passen en/of gebruik te maken van bio-energie en windenergie”. Het nu voorliggende MER maakt echter duidelijk dat dat helemaal niet het geval zal zijn. In het MER wordt gesteld dat het gebied “geen kansrijke locatie is voor grootschalige koude- en warmteopslag”. Het MER concludeert vervolgens: “de kansen voor duurzame energieproductie worden vooralsnog niet als erg kansrijk ingeschat”. Met andere woorden, één van de belangrijkste overwegingen in het SMB-POP II om geen locatie-alternatieven voor de glastuinbouwlocatie Eemsmond uit te voeren – te weten de mogelijkheden van het gebruik van duurzame energie – blijken op de in geding zijnde locatie helemaal niet aan de orde te zijn.

Een snelle rondgang op het Internet leert dat als het gaat om de toekomstige energievoorziening in de glastuinbouw het gebruik van b.v. warmte-/koude opslag een grote toekomst heeft; de energieleverende kas staat er aan te komen. Wij verwijzen u b.v. ook naar het artikel “Winterse zomerwarmte” in NRC-Handelsblad van 25 februari jl. Duidelijk zal zijn dat daarmee - op termijn - voor de tuinders een geweldig kostenvoordeel zal kunnen worden bereikt. Voor hen vanzelfsprekend heel aantrekkelijk. De naar verwachting toch al geringe animo van tuinders om in dit gebied een bedrijf te starten, zal door deze beperking nog verder worden verkleind. Wij zijn daarom van mening dat de informatie die met het nu voorliggende MER is gegenereerd - hoe waardevol ook - er toe leidt dat alsnog andere locaties – waaronder de huidige glastuinbouwlocaties in Zuidbroek en Hoogezand – zouden moeten worden onderzocht op o.a. de mogelijkheden van duurzame energieproductie. Wij verzoeken u daartoe samen met de provincie een locatie-MER op te stellen.

4. MER Glastuinbouwgebied Eemshaven

In zijn algemeenheid zijn wij van mening dat het MER goede inzichten biedt in de milieu- en ruimtelijke gevolgen van de mogelijk realisering van de glastuinbouwlocatie. Graag willen wij de volgende in het MER opgenomen onderwerpen aan de orde stellen.

4.1 Beleid

4.2 Alternatieven

4.3 Inrichtingsmodel

4.4 Licht

4.5 Effecten op landschap en cultuurhistorie

4.6 Woon- en leefmilieu

4.1 Beleid

Nationaal glastuinbouwbeleid (MER 2.1.2)

In het MER wordt de Nota Ruimte aangehaald. In die nota is aangegeven dat buiten de 10 landbouwontwikkelingslocaties, er ruimte is voor nieuwvestiging van glastuinbouw. Nieuwe gebieden kunnen worden ontwikkeld, “mits deze worden gekoppeld aan een herstructureringsopgave”. Uit het MER blijkt in het geheel niet hoe aan die herstructureringsopgave

wordt voldaan. Slechts wordt opgemerkt dat: “ook zal nadrukkelijk worden ingezet op een herstructurering van oude en verspreid liggende glasopstanden in de eigen provincie”. Hoe dat wordt gedaan, en of daar bijvoorbeeld financiën beschikbaar voor worden gesteld, wordt echter niet op ingegaan. Vooralsnog lijkt het er daarom op dat aan die herstructureringsopgave geen handen en voeten is gegeven. In strijd met de Nota Ruimte dus. Wij verzoeken u alsnog in het MER op te nemen wat die herstructureringsopgave precies behelst en deze ook samen met de provincie daadwerkelijk uit te voeren.

Provinciaal glastuinbouwbeleid (MER 2.1.3)

In het MER wordt het PPO-onderzoek aangehaald, waaruit zou blijken dat ruim 1.300 banen kunnen worden gecreëerd. Hierboven hebben wij onderzoek van het LEI aangehaald, waaruit blijkt dat met een veel lager aantal banen rekening moet worden gehouden. Wij verzoeken u in het MER ook het onderzoek van het LEI op te nemen.

Werkgelegenheidsbeleid (MER 2.1.4)

In het MER wordt werkgelegenheidsbeleid aangehaald. Ten onrechte wordt niet ingegaan op het gegeven dat verplaatsing van glastuinbouwlocaties in de provincie Groningen naar de Eemshaven betekent dat elders in de provincie werkgelegenheid verloren gaat. Wij verzoeken u in het MER hier aandacht aan te besteden.

Locatie Eemshaven (MER 2.1.5)

In het MER is beleid m.b.t. de locatie Eemshaven opgenomen waaruit zou blijken dat het plangebied “in hoge mate voldoet aan de locatiecriteriën van de Nota Ruimte en aan vele duurzaamheidscriteria”. Hierboven hebben wij al aangegeven dat aan de eis van de Nota Ruimte dat er een herstructureringsopgave moet zijn, niet is voldaan. In het MER wordt bovendien ook geconcludeerd: “de kansen voor duurzame energieproductie worden vooralsnog niet als erg kansrijk ingeschat”. Wij verzoeken u de passage m.b.t. de Locatie Eemshaven (2.1.5) in het MER aan te passen.

4.2 Alternatieven (MER 3)

In het MER is geen 0-alternatief opgenomen. Wij zijn van mening dat ook het 0-alternatief een alternatief is “dat redelijkerwijs in beschouwing dient te worden genomen” (Wm art. 7:10). Immers ook met een 0-alternatief wordt substantiële werkgelegenheid gediend. Het betreft immers hoog productieve landbouwgrond, optimaal voor o.a. de aardappelteelt. Wij verzoeken u daarom alsnog in het MER een 0-alternatief op te nemen.

4.3 Inrichtingsmodel (MER 3.2.2)

In het MER wordt geconcludeerd dat het ruimtelijk ontwerp “voldoende waarborgen biedt om de structuur van dijken en maren herkenbaar te houden op zo’n wijze dat deze mee blijft doen in de identiteit van het plangebied”. Wij vinden dit versluitend en eufemistisch taalgebruik. Feit is dat er een geweldige kolos aan kassen worden geplaatst. De aanwezige maren verdwijnen of worden verplaatst (Grote Tjariet). Het zicht op de dijken verdwijnt. Wij verzoeken u daarom het oordeel over het ruimtelijk beleid te aan te passen aan de werkelijkheid.

In het MER en voorontwerp-bestemmingsplan is terecht afgezien van een inpassing door aansluiting bij het bestaande landschap. Door de schaal van het kassencomplex en het open karakter van het Noord-Groninger kustlandschap is dat een onmogelijkheid.

Uit de toelichting blijkt dat is gekozen voor het zgn. contrastmodel. Door een eigen oriëntatie t.o.v. de omgeving zou het kassencomplex als een zelfstandig losstaand element worden ervaren waarbij het eigen karakter van de Oostpolder met haar dijken gerespecteerd zou blijven. Wij zijn van mening dat dit een tekentafel-drogredenering is. Vanwege de omvang van het kassencomplex, met een omtrek van ca. 8 km, zal het effect van een zelfstandig vrij in de ruimte staand object nooit worden ervaren. Het resultaat is een verspilling van ruimte. Zo heeft b.v. de agrarisch in te vullen restruimtes tussen industriegebied Eemshaven en het kassencomplex geen enkele landschappelijke waarde en voor agrarisch gebruik is het versnipperd en te klein.

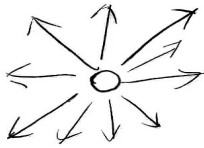
Wij verzoeken u in het MER na te gaan in hoeverre het opschuiven van de kassen in de richting van de noordelijke dijk tot de mogelijkheden behoort. Dit betekent dat de buffer tussen kassen en Oudeschip iets kan worden vergroot.

4.4 Licht (MER 4.1)

In het MER wordt naar onze mening onvoldoende ingegaan op het verschil in beleving van een lichtniveau bij verschillende soorten lichtbronnen. Ter illustratie hebben wij hieronder eerst enkele lichttechnische begrippen toegelicht.

Lichtstroom = De totale hoeveelheid licht door een lichtbron uitgezonden.

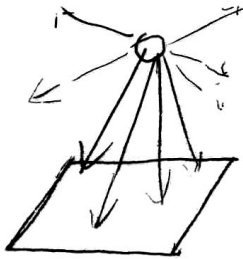
Eenheid: **lumen** (lm).

*Lumen (Lm.)
= totale hoeveelheid licht*

Verlichtingssterkte = De maat van de hoeveelheid licht die op een vlak valt.

Eenheid: **lux** (=lm/m²). De verlichtingssterkte t.o.v. de afstand tot een lichtbron is dus kwadratisch.

*lux = lumen / m²
(hoeveelheid licht die op m² valt)*

Lichtsterkte = De maat voor de hoeveelheid licht die een lichtbron in een bepaalde richting uitstraalt.

Eenheid: **candela** (cd)

*Candela = lichtsterkte
in bepaalde richting*

Luminantie = Een objectieve maat voor de helderheid van een verlicht oppervlak.

Eenheid: cd/m² (cd= candela). De luminantie van een licht oppervlak (aangelijk met dezelfde lichtsterkte) zal veel hoger zijn dan dat van een donker oppervlak.

*Luminantie
de waarde van de helderheid
van een oppervlak*

Het MER gaat uit van een 0,1 lux contour ('imput' aan licht) op de rand van het PKB-gebied Waddenzee. Het dorp Oudeschip ligt binnen de 1 lux grens, Koningsoord en Nooitgedacht binnen de 0.25 lux. Enkele andere cijfers zijn: volle zomerzon: ca. 100.000 lux, kunstverlichting voor hoog precisiewerk: 16.000lux, goede werkplekverlichting: 500 lux, verlichting voor ondergeschikte ruimtes tussen de 20 en 100 lux, noodverlichting: 1 lux, volle maan: 0,2 lux en sterrenhemel: 0.001 lux.

Kassen hebben een verlichtingsniveau van ca. 18.000 lux (lm/m²). Dan lijkt 0,1 lux (rand van de Waddenzee) of > 1 lux (Oudeschip) t.o.v. bijvoorbeeld daglicht dus heel weinig.

Echter, het menselijk oog heeft het vermogen door adaptatie zich aan te passen aan sterk verschillende verlichtingsniveaus. Het laagste verlichtingsniveau waarop we nog kunnen waarnemen

ten opzichte van het hoogste nog te verdragen lichtniveau verhoudt zich als 1 : 10 miljard. Het oog kan zich dus aanpassen aan heel veel licht, daar staat tegenover dat ook heel weinig licht in de beleving nog steeds veel licht is! (bron: 'Licht in de architectuur, een beschouwing over dag- en kunstlicht'; C. van Santen ir. A.J.Hansen.)

Wij stellen vast dat een groot oppervlak grotendeels afgeschermdde kassen, toch nog een zodanige airglow veroorzaakt dat op behoorlijk grote afstand nog een 'imput' van 0,1 lux wordt veroorzaakt (rand Waddenzee) of > 1 lux Oudeschip (acceptabel geacht in het MER). Deze imput (op het grond- / wateroppervlak) is het gevolg van de luminantie van de bewolkte hemelkoepel over een zeer groot oppervlak. Je mag veronderstellen dat een groot deel van de hemelkoepel een zodanige luminantie (cd/m²) heeft dat die imput op het aardoppervlak van 0.1 lux wordt bereikt. Met andere woorden een grotendeels egaal diffuus lichtende hemelkoepel.

De volle maan veroorzaakt een 'imput' aan licht van 0.2 lux. De maan is weliswaar als punt veel helderder, maar laat de verdere hemel donker en sterren grotendeels zichtbaar. Ook de kwaliteit en spreiding van het licht is heel anders.

diffuus monotoon altijd duzend.

*maan:
natuurlijk spectrum
Schaduw
hemel (dels) donker. sterren*

Een verlichtingsniveau door airglow, ongeveer vergelijkbaar met dat van de maan zal in de perceptie totaal anders zijn. De hemelkoepel is dan een diffuse lichtbron, die met de omgeving zonder contrasten en schaduwen, monotoon is en door de eenzijdige lichtkleur samenstelling (spectrum) door het oog als onnatuurlijk wordt ervaren. Het is donker en toch niet donker, een altijd durende mistige schemer.

Voorbeelden uit het Philips verlichtingstechnisch handboek:

Ongericht diffuus licht

gericht licht

Een (zgn. ‘imput’) verlichtingssterkte van 0.1 lux, vergelijkbaar met de (bijna) volle maan (rand van de Waddenzee) of >1 lux (Oudeschip), veroorzaakt door de luminantie van een diffuus verlichte hemelkoepel veroorzaakt nog steeds een hoge lichthinder.

Gezien het bovenstaande verzoeken wij u in het MER alsnog het onderscheid in beleving van een lichtniveau bij verschillende soorten lichtbronnen te betrekken.

Daarnaast valt het ons op dat de lichtcontouren op blz. 43 concentrisch zijn getekend. De te plaatsen kassen zijn dat echter in het geheel niet. In dat verband is ook het volgende van belang. In het MER is een voorbeeld uitgewerkt (blz. 42) met een situatie van 95% bovenafscherming. Uit het MER blijkt dat bij 95% bovenafscherming de contourafstanden als volgt zijn: 1, 00 lux: 1.175 m, 0,25 lux: 1.950 m, 0,1 lux: 3.000 m en 0.01 lux: 8.000 m. De afstand van het centrum van de kassen tot aan de Waddenzee bedraagt ongeveer 3 km, daarmee lijkt te worden voldaan aan de eis van maximaal 0,1 lux op de rand van de Waddenzee. De afstand van het oostelijk deel van de kassen tot aan de Waddenzee bedraagt echter ongeveer 1 km. Naar het noorden toe ligt de afstand tot de Waddenzee in de orde van grootte van ongeveer 2 km. Wij betwijfelen daarom of het wel juist is dat bij de berekeningen in het MER (blz. 44) een afstand tot de Waddenzee is aangehouden van 3 km. Ook de gehanteerde afstand tot Oudeschip (800m) is wel erg ruim. Deze afstand ligt eerder in de orde van grootte van 350 m. Wat betreft de Waddenzee lijkt het ons daarom niet uitgesloten dat er vaak een overschrijding zal plaatsvinden van de maximale immisatie van 0,1 lux.

Wij verzoeken u in het MER hierop in te gaan en aan te geven welk effect de plaatsing en configuratie van de kassen heeft op de lichtemissie-contouren.

4.5 Effecten op landschap en cultuurhistorie (MER 4.5.4)

In het MER wordt gesteld dat de invloed van de inrichting van het gebied op de structuren en cultuurhistorische patronen gering is. Dit gezien de “relatief geringe omvang van het plangebied in de totale Waddenkust en het totale dijkenlandschap van Noord-Groningen en de ligging daarin. Het MER geeft er vervolgens een neutrale waardering aan. Ook hier zijn wij van mening dat deze waardering wel heel positief uitvalt. Feit is dat er een geweldige kolos aan glastuinbouw wordt geplaatst. De aanwezige maren verdwijnen of worden verplaatst (Grote Tjariet). Het zicht op de dijken verdwijnt. Wij verzoeken u daarom het oordeel over het effect op landschap en cultuurhistorie aan te passen aan de werkelijkheid.

4.6 Woon- en leefmilieu (MER 4.7)

Uit het MER blijkt dat lichtemissie uit de kassen niet wordt betrokken bij de beoordeling van woon- en leefmilieu.. Uit de tabel op blz. 42 blijkt dat onder bepaalde omstandigheden in de TVA-variant een toename van maar liefst 3,2 lux mogelijk is op een afstand van 1000m van het plangebied. Oudeschip ligt daar ruim binnen. Gezien de mogelijke lichtemissies – en wij verwijzen u daarbij ook naar § 4.4 van deze reactie - verzoeken wij u alsnog de lichtemissies te betrekken bij het onderwerp woon- en leefmilieu.

5 Voorontwerp-Bestemmingplan Glastuinbouwgebied Eemsmond

M.b.t het MER hebben wij hierboven o.a. geconcludeerd:

- Niet is gebleken dat er sprake is van een zodanige behoefte aan extra ha's glastuinbouw dat de ontwikkeling van een locatie nabij de Eemshaven een kansrijke optie is;
- De werkgelegenheid in de glastuinbouw is veel minder perspectiefrijk dan in het MER wordt gesuggereerd;
- In strijd met de Nota Ruimte is geen herstructureringsopgave uitgevoerd;
- De beoogde locatie is geen kansrijke locatie wat betreft het gebruik van duurzame energie;
- Het opstellen van een locatie-MER is noodzakelijk;
- Het MER behoeft essentiële aanvullingen.

Vanwege bovenstaande conclusies verzoeken wij u primair het Bestemmingsplan Glastuinbouwgebied Eemsmond voorsnog niet in procedure te brengen, maar eerst een herstructureringsopgave uit te voeren, een locatie-MER op te stellen en het nu ter visie liggende MER aan te vullen.

Wij zijn van mening dat de negatieve effecten van plaatsing van 230 ha netto kasoppervlak op de kwaliteit van het open landschap, de mogelijke lichtemissies en het niet kunnen gebruiken van duurzame energie, factoren zijn die voor ons zwaarder wegen dan de o.i. twijfelachtige economische voordelen van het project. Wij wijzen daarom een eventueel vervolgen van de bestemmingsplan-procedure zonder het opstellen van een locatie-MER en een herstructureringsopgave af. Na het opstellen van een locatie-MER, een herstructureringsopgave en het aanvullen van het nu voorliggende MER kan vervolgens een nieuwe afweging worden gemaakt.

Indien u toch voornemens bent de procedure door te zetten zijn wij van mening dat het in het voorontwerp-bestemmingsplan opgenomen beschermingsniveau m.b.t. lichtemissie te ruim is. Artikel 3 lid 4 b geeft immers aan dat de toename van de lichtemissie op de grens van de Waddenzee niet hoger mag bedragen dan 0,1 lux, berekend overeenkomstig het MER.

Overigens spreekt u over *toename* van lichtemissie. Dat zou dus kunnen betekenen dat ten gevolge van andere lichtbronnen een hogere lichtemissie in de Waddenzee plaats kan vinden dan 0,1 lux. Wij vragen ons af in hoeverre u tijdens veldmetingen staande op de dijk aan de rand van de Waddenzee kan bepalen of de glastuinbouwlocatie zich houdt aan de haar toebemeten 0,1 lux lichtemissie, immers er kunnen tegelijkertijd ook andere lichtbronnen aan de orde zijn.

In het MER wordt aangegeven dat een norm van 0,1 lux op de grens van de Waddenzee bij een afscherming van 95% niet wordt gehaald bij hogere gewasreflecties en bij een lagere wolkhoogte. Dan zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk om aan de eis van 0,1 lux te voldoen. Wij zijn van mening dat het treffen van mitigerende maatregelen bij bepaalde weers- en groei-condities niet zal werken. Wie bepaalt welke maatregel op welk moment en door wie wordt getroffen? Het ligt ons inziens niet voor de hand dat glastuinbouwers afhankelijk van het weertype direct maatregelen zullen treffen om de lichtemissies terug te dringen. Laat staan dat op dat moment al duidelijk is tot welk niveau dat moet.

Het is daarom veel wenselijker een zodanige lichtemissie toe te staan dat zoveel mogelijk zonder mitigerende maatregelen wordt voldaan aan de emissie-normen van o.a. de Waddenzee. Indien wordt gekozen voor een bovenafscherming van 99 % zal de maximum-norm van 0,1 lux op de rand van de Waddenzee – uitgaande van een afstand tot de Waddenzee van 3 km - zonder mitigerende maatregelen worden gehaald. Wanneer echter uitgegaan wordt van een afstand van 1 km – de afstand tot de Waddenzee aan de oostzijde - is zelfs bij 99 % bovenafscherming in een aantal condities nog altijd sprake van een overschrijding van de 0,1 lux norm, zo blijkt uit de notitie Assimilatiebelichting (bijlage bij het MER). Over in hoeverre er ook overschrijding kan plaatsvinden op een afstand van 2 km – 2 km is ruwweg de afstand tot de Waddenzee aan de noordzijde van de locatie - geeft de notitie geen informatie.

Wij zijn daarom van mening dat uitgegaan moet worden van een bovenafscherming van 99 %. Dan is het nemen van mitigerende maatregelen bij bepaalde groei- en weercondities zoveel mogelijk beperkt. Een dergelijke bovenafscherming sluit ook veel beter aan bij het in 2004 gesloten convenant tussen LTO-Nederland en de Stichting Natuur en Milieu. In dat convenant is vastgelegd dat in “gebieden die vallen onder de Habitatrictlijn. de toepassing van groeilicht niet gewenst is, tenzij dit

voor 100% is afgeschermd. Nieuwe kassen dienen elders te worden gerealiseerd. Voorzover er belichtende kassen in zulke gebieden zijn, verdient verwijdering in het kader van de ruimte voor ruimte regeling aanbeveling". Duidelijk is dat het convenant uitgaat van geen nieuwe of vergrote lichtemissies en –immissies in Habitatrictlijngebieden. Bezien in het licht van het convenant tussen LTO-Noord en de Stichting Natuur en Milieu zou het daarom geen pas geven een glastuinbouwlocatie toe te staan op de rand van het Habitatrictlijn-gebied de Waddenzee, met een substantiële lichtemissies – wat het geval is bij 95% afscherming - in het Habitatrictlijngebied Waddenzee. Ter informatie zenden wij u het convenant hierbij.

Gezien het bovenstaande verzoeken wij u de tekst van artikel Artikel 3 lid 4 b te schrappen en hiervoor in de plaats op te nemen: "Onder strijdig gebruik wordt in ieder geval begrepen het bij assimilatiebelichting toepassen van een bovenscherm met een geringere lichtemissie-reductie dan 99%".

Wij vertrouwen er op u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Mede namens de Waddenvereniging en de Stichting Natuur en Landschap Eemsmond e.o.,
Namens het bestuur van de Milieufederatie Groningen,

Mr. drs. G.Smits

In afschrift aan: College van GS-Groningen

Bijlagen:

- Nieuwsbrief OGG, Wv, SNLE en MFG (mei 2005)
- Notitie Dr. D. Strijker (RUG) "Opmerkingen bij het PPO rapport glastuinbouw in de gemeente Eemsmond" (2004)
- Rapport LEI Wageningen: "Uitbreiding glastuinbouw Bergerden noodzakelijk? (2006)
- Stichting Natuur en Milieu en LTO-Nederland "Gezamenlijke verklaring plan van aanpak aanschappelijke belichting en afscherming in de glastuinbouw" (2004)